

BRABANTS GOUD

DE GEELDERS • HET DOMMELDAL • DE BEERZE

Om het Natuurnetwerk Brabant te realiseren, verwerft ARK Rewilding Nederland gronden in Het Groene Woud. Dat doen we in het kader van het natuurrealisatieproject Brabants Goud in Het Groene Woud. Per 1 januari 2024 beschikten we over ruim 402 hectare grond. De ARK-methode: we verwerven gronden, zorgen voor de natuurinrichting en het tijdelijk beheer ervan. Onze meest recente Brabants Goud-aankoop is een zandweg in De Geelders (gemeente Boxtel).

BEEKSCHE WATERLOOP-BEVERS

Bij de Hooge Beek, op de ARK-gronden aan de Beeksche Waterloop, waren eind november '23 volop bevers actief. En ook stroomafwaarts, in de buurt van de Genenberg, hebben bevers hun stekjes gevonden, getuige de vele sporen die er eind december '23 werden aangetroffen. Goed nieuws voor de natuur, want er zijn veel andere dieren die – met name bij weersextremen – van de waardevolle activiteiten van bevers profiteren. [Lees hier meer](#) over deze 'ecosysteem-ingenieurs'.

Aan de Beeksche Waterloop verzette een bever flink wat werk
DIRK EIJKEMANS

GOB-SUBSIDIE DEFINITIEF VASTGESTELD

PLAN SAVENDONK FINANCIËEL AFGEROND

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) heeft ons op 11 januari 2024 laten weten de toegezegde subsidie van bijna 3 miljoen euro definitief aan ons uit te keren. Het gaat om subsidie die al was toegekend voor 'plan Savendonk' in De Geelders maar die we pas zouden ontvangen als we voldaan hadden aan de afgesproken activiteiten en prestaties. Onze verantwoording is nu goedgekeurd en daarmee kunnen we de subsidie tegemoet zien.

'Savendonk' was in 2019 het eerste en grootste deelgebied van het ARK-project Brabants Goud in Het Groene Woud. Hier kochten we bijna vijftig hectare aan landbouwpercelen aan die we inrichtten om de leembossen van De

Een van de functionerende slenken in het plan Savendonk • DIRK EIJKEMANS

Geelders uit te breiden. Om dit alles te bekostigen, vroegen we in 2020 bij het GOB subsidie aan. Deze werd wel toegekend, maar we kregen hem nog niet definitief. Dat gebeurt altijd pas achteraf, als bewezen is dat we hebben gedaan wat we van plan waren. Gelukkig kregen we wel voorschotten. Maar bij 'niet presteren' moesten we die wel weer terugbetalen. Dat was niet nodig. Want nu, drieënhalf jaar na de aanvraag, kwam de definitieve vaststelling binnen. Daarmee is onze eerste en grootste klus in Het Groene Woud qua subsidies binnen de gestelde termijnen afgerond. Dit is overigens niet de enige definitieve beschikking, we hebben er nog 28 mogen ontvangen in de afgelopen periode. Op dit moment (januari 2024) liggen er nog drie ingediende subsidieaanvragen bij het GOB waar de toezegging nog voor moet komen.

1,6 HECTARE LEEMBOS

HET ROOIS LANDSCHAP KOOPT
ARK-GRONDEN AAN EVERSE ZOOM

In het Dommeldal in Sint-Oedenrode hebben we onze ARK-percelen aan de Everse Zoom overgedragen aan Stichting Het Roois Landschap. Het gaat om 1,6 hectare. Het Roois Landschap wil hier vooral leembos van maken.

De percelen van de Everse Zoom vormen een groene oase die pal tegen de snelweg A50 aan ligt en aan de zuidkant wordt begrensd door de Dommel. Ook een mooi fietspad en de kern van Sint-Oedenrode (Eerschot) liggen vlakbij.

KRACHTENBUNDELING

Aan de verkoop van de gronden ging een subsidietraject vooraf. Hiervoor bundelden we niet alleen de krachten met Het Roois Landschap maar ook met Stichting Landschap Het Groene Woud. Die hielp ons in de persoon van

De Everse Zoom vanuit de lucht met linksonder (onder de snelweg door) de Dommel

BERT VERVOORT

John Vermeer bij het schrijven van een goede subsidieaanvraag om de Everse Zoom om te zetten in leembos. Nadat de provincie de subsidie op 21 oktober 2023 toekende, konden we de Everse Zoom verkopen. We helpen Het Roois Landschap nu mee bij het financieren van de koop, samen met de gemeente Meierijstad en het Landschapsfonds Het Groene Woud. Wat we eveneens doen: starten met de inrichting van de gronden, later dit jaar. Uiteraard doen we dat samen met Het Roois Landschap. Deze zal daar ook de Rooise jeugd en andere vrijwilligers bij gaan betrekken.

Als gids verzorgt Henri (helemaal links) regelmatig wandelexcursies, zoals hier door het Dommeldal bij Rijsingen • CONNIE SMITS

ONMISBARE VRIJWILLIGERS

HENRI VAN WEERT

De natuur kan best zonder mensen. Maar waar natuur en mensen elkaar op een relatief klein oppervlak 'raken' en ze samen zorgen voor een uniek cultuurlandschap, is een vorm van menselijke inspanning nodig. Bijvoorbeeld om de natuur en dat landschap te koesteren. Deze te begrijpen en ervan te leren en te genieten. Henri van Weert uit Sint-Oedenrode zet zich al decennialang vrijwillig in voor behoud en versterking van het kleinschalige cultuurlandschap in en om zijn woonplaats. Eind 2023 werd hij daar zelfs voor beloond met een koninklijke onderscheiding.

Henri groeide op in het buurtschap Rijsingen in Sint-Oedenrode. Dat ligt pal tegen het Dommeldal aan. "Als jochie heb ik daar uren rondgestruind. Van mijn vader leerde ik er de eenvoudige 'beginselen-der-natuur' en dat wakkerde mijn interesse aan." Die uitte zich onder meer in een hobby als landschapsfotograaf en zijn actieve inzet, ruim 32 jaar geleden, voor de Rooise Jeugdnatuurwacht 'De Populier'. Later werd hij ook nog IVN-natuurgids ("ik hoorde bij de eerste vijf Rooise IVN'ers die hun papiertje haalden en ik gids nog steeds"). Verder is hij al vele jaren secretaris van Stichting Het Roois Landschap, een rol die hij eerder ook nog combineerde met die van

penningmeester. Nog meer actieve betrokkenheid toonde hij onder meer bij het beschermen van weidevogels op de Schijndelse Heide en bij het oprichten van een vleermuis-werkgroep.

KLEINSCHALIG CULTUURLANDSCHAP

"Ik heb altijd een heel brede belangstelling gehad voor de natuur", vertelt Henri. "Planten, dieren, vogels... noem maar op. De laatste jaren merk ik dat mijn belangstelling wat verschuift naar bomen en landschap." Niet raar dus, dat het uitgerekend Henri was die in 2023 een boek over bijzondere bomen in Sint-Oedenrode schreef, inclusief wandel- en fietsroutes. En als je het over 'landschap' hebt, bedoelt Henri er vooral het kleinschalige cultuurlandschap mee. "In deze omgeving kun je natuur en cultuurhistorie niet los van elkaar zien. Het is mooi dat er hier initiatieven zijn die mensen daarin meenemen, zodat ze zien hoe beide facetten verantwoordelijk zijn voor de schoonheid van ons dorp." Zelf draagt hij ook een flink steentje bij, onder meer als docent bij de cursus Rooilogie voor wie kennis wil maken met de geschiedenis van Sint-Oedenrode en als bestuurslid van Het Roois Landschap. "Deze club is destijds opgericht om het landschap actief te verbeteren en in stand te houden."

EDUCATIEPROJECT

Een groot project van Het Roois Landschap dat nu van de grond komt, is het leembosproject Everse Zoom aan het Everse Akkerpad. "Daar willen we mensen laten zien hoe je bos ontwikkelt. En hoe je zelf, ook op kleine schaal, de biodiversiteit kunt stimuleren. De grond die we daarvoor nodig hebben, kregen we recent in ons bezit, overgenomen van ARK. Verder gaat de gemeente Meierijstad het laatste stukje asfalt dat er ligt, verwijderen zodat we daar een ecologische zone kunnen realiseren met omliggende gronden." De ambities reiken nog verder, want volgens Henri starten er binnenkort gesprekken met een plaatselijke basisschool om een Everse Zoom-educatieproject te ontwikkelen.

AUTOCHTONE BOMEN

Ondertussen zijn ook de voorbereidingen gestart om op de verworven gronden de eerste bomen van het leembos aan te planten, samen met ARK. "Gelukkig liggen de gronden wat hoger. Daardoor is het er vooralsnog droog genoeg om er lindes en andere autochtone bomen te gaan planten." Henri zal daar zelf, nóg meer dan in de afgelopen jaren, bij betrokken zijn. Want op 1 maart 2024 gaat hij, na veertig jaar financiële administratie bij Agrifirm, met vroegpensioen. "Ik zal me daarna niet snel hoeven vervelen."

ZILVERREIGERS

EEN ALLEDAAGSE WAARNEMING

Vroeger was het een zeer zeldzame vogel maar nu is deze erg vaak én opvallend te zien: de grote zilverreiger. De soort is in het kielzog van de eerste rewildingprojecten (die we toen nog gewoon natuurontwikkelingsprojecten noemden) succesvol in Nederland gaan broeden. In

supernatte periodes zijn zilverreigers vooral geïnteresseerd in de muizen die naar de wat hogere plekken trekken. Je komt ze nu dus op vele plekken tegen, ook op en om onze ARK-gronden, vaak vergezeld van één of meer blauwe reigers die om dezelfde reden die plekken bezoeken.

De grote zilverreiger • DIRK EJKEMANS

Aan de Leemweg in Schijndel plantten we samen met Trees for All-donateurs duizenden jonge bomen, waaronder een zomerlinde, de tien miljoenste boom van Trees for All
DIRK EJKEMANS

VERBINDING DE GEELDERS – WIJBOSCHBROEK

TIEN MILJOENSTE BOOM TREES FOR ALL

Trees for All plantte op 14 december 2023 duizenden bomen op een perceel van ARK aan de Oude Molenheide in Schijndel. Een mijlpaal, want één van de zomerlindes was de tien miljoenste boom sinds het bestaan van Trees for All. Het perceel waar het feestje plaatsvond, ligt aan de Leemweg. Hier realiseren we, mede dankzij de gedoneerde Trees for All-bomen, de komende jaren een leembos van ruim vijf hectare.

Trees for All steunt al 25 jaar (her)bebossingsprojecten over de hele wereld en kiest altijd bomen die de natuurlijke biodiversiteit bevorderen. De aanplant van zulke bomen in Het Groene Woud is zo'n project. Hiervoor werkt ze sinds 2019 met ons samen. Dat leverde in de afgelopen jaren al tienduizenden nieuwe bomen op, vooral in en rondom De Geelders (Savendonk).

VIJF HECTARE AAN BOMEN

De bomen aan de Leemweg in Schijndel werden geplant door bedrijvendonateurs en medewerkers van Trees for

All. De aanplant markeerde niet alleen het grote Trees for All-succes maar betekende ook de start van de realisatie van het bos dat wij tussen De Geelders en het Wijboschbroek gaan realiseren. Dit leembos van vijf hectare moet De Geelders (ten zuidwesten van Schijndel) gaan verbinden met het Wijboschbroek (ten noordoosten van Schijndel). Die verbinding is belangrijk omdat het Wijboschbroek nu de aansluiting met andere natuur mist. Juist die aansluiting zorgt ervoor dat bijvoorbeeld boomkruipers, ijsvogelvindders en boomkijkers de gelegenheid krijgen zich onbelemmerd over grotere afstanden te verplaatsen.

STAPSTENEN VAN LEEMBOSSEN

De aanplant aan de Leemweg is de vijfde stapsteen van ARK tussen het Wijboschbroek en De Geelders. De vier overige stapstenen liggen, samen met deze vijfde, als een kralensnoer om het westen van Schijndel heen omdat een rechtstreekse verbinding via dorpskern en bedrijventerreinen niet mogelijk is.

GRONDOVERDRACHT GEMEENTE BOXTEL

NOG MEER ZANDWEGEN EIGENDOM
VAN ARK

We hadden al een aantal zandwegen in ons bezit in De Geelders, eind 2023 voegden we er nog enkele toe. Het gaat om (delen van) de Hoogstraat, De Maai en de Steegstraat. We namen ze over van de gemeente Boxtel. Straks, wanneer de grote natuurgrondruil plaatsvindt, dragen wij ze op onze beurt over aan terreinbeheerders zoals Brabants Landschap.

De zandwegen waarvan we al eigenaar waren, zijn de Schutstraat (voorheen eigendom van de gemeente Boxtel) en onder meer De Gilders en Het Hoefje (voorheen eigendom van de gemeente Meierijstad). Reden om ze over te nemen

De aangekochte Hoogstraat op de grens van Boxtel en Liempde in De Geelders

BERT VERVOORT

en tijdelijk te beheren, is dat ze van oudsher onderdeel zijn van de leembossen en we ze zo goed mogelijk willen bewaren voor de toekomst. Tegen de tijd dat we een grote natuurgrondruil (NGR) plannen, zal bekend worden wie de eindbeheerder gaat worden. Dit zal dan één van de grotere terreinbeheerders zijn die dankzij het toevoegen van zandpaden minder last heeft van versnippering en dus grotere eenheden kan beheren.

De zandpaden-contactpersoon bij ARK is Dirk Eijkemans. Hij is bereikbaar via dirkeykemans@hotmail.com.

KLEINE NATUURGRONDRUIJ #2

Op 28 december 2023 is de tweede kleine natuurgrondruil (kleine NGR2) beklonken. Het gaat om bijna 75 hectare waarvan 50 hectare eigendom was van ARK. De gronden kwamen vooral terecht bij Brabants Landschap en Natuurmonumenten. Andere partijen die bij de ruil waren betrokken, waren Frans van Boeckel, Waterschap Aa en Maas en Limburgs Landschap.

Ook onze grond aan Het Hoefje in De Geelders hoorde bij de tweede natuurgrondruil

BERT VERVOORT

Bij een natuurgrondruil ruilen natuurgrondeigenaren onderling gronden met elkaar. Zo ontstaat er voor de eindbeheerders een betere aaneengesloten verkaveling en vermindert de versnippering. De eigenaren die daar grond voor leveren, krijgen er waardevolle natuurgrond op een andere locatie voor terug; ARK ontvangt als ontwikkelaar geld met het doel dit opnieuw te investeren in het aankopen van landbouwgrond.

VERDELEN

Bij ARK hebben we zo begin 2023 de eerste kleine natuurgrondruil gerealiseerd onder regie van een notaris. Nu ook de tweede kleine natuurgrondruil heeft plaatsgevonden, zijn we goed op weg met het definitief overdragen van als natuur ingerichte gronden aan hun eindbeheerders. Ons doel is om al onze gronden in Het Groene Woud op deze manier onder eindeigenaren te verdelen. Dat doen we het liefst met zo groot mogelijke eenheden via de zogenoemde grote natuurgrondruilen (grote NGR's). Met de kleinere ruilvarianten lopen we vooruit op de grote NGR's die eraan staan te komen.

NIEUWS UIT HET DOMMELDAL

WATER, WATER EN NOG EENS WATER

In 2023 beleefden we het allernatste jaar sinds de metingen begonnen. Vooral de laatste weken van het afgelopen jaar leek het alsof het nooit wilde ophouden met regenen. De Dommel trad op diverse plekken rijkelijk buiten haar oevers, zoals in en om Sint-Oedenrode.

Dat gebeurde overigens niet in het centrum, want daar werd het water met nood dijken beheerst. Maar wel bij bijvoorbeeld het Everse Akkerpad in het Rooise buitengebied. Dat de Dommel hier vrijelijk het land op stroomde, hoort van oudsher bij de natuurlijke dynamiek van het gebied. Het gebeurde vroeger regelmatig, vooral 's winters. Deze 'natuurlijke overstromingen' zie je ook in de uiterwaarden langs grote rivieren.

De Dommel aan het Everse Akkerpad in Sint-Oedenrode trad in december rijkelijk buiten haar oevers (foto is genomen op 2e Kerstdag 2023) • JANNEKE VAN ENGELEN

GRONDWATERPEIL

Het water van winter '23 leverde aan het Everse Akkerpad geen problemen op. Wel bijzondere plaatjes. Bijkomend effect van al dat water: het grondwaterpeil is nu op een goed niveau. Dat helpt de natuur aanzienlijk om de droge periodes in de zomer door te komen. Op deze plekken heeft ARK al maatregelen genomen om het water langer vast te houden. Wij kozen voor bomen en struiken omdat die het terugstromen naar de beekbedding sterk vertragen. Zo ontstaan hier vele hectares vochtig natuurgebied dat water met gemak kan bergen en waarmee de leembossen een nog betere toekomst tegemoet gaan. Met name de moerassen in het Rooise Dommeldal hebben veel van hun allure verloren door het telkens droogvallen. Hopelijk is dit de eerste aanzet tot herstel.

PILOTPROJECT IN DE GEELDERS

KAN RECREATIE DE NATUUR NÓG MOOIER MAKEN?

Met haar natuurrijke landschap heeft Het Groene Woud recreanten wat unieks te bieden. Wie hier ergens een huisje huurt of gaat kamperen, krijgt de mooie omringende natuur er gratis bij. We zijn nu benieuwd of natuurrecreatie ook substantieel kan bijdragen aan de kwaliteit van het landschap. En zo ja, hoe dan?

We gaan op zoek naar antwoorden in een pilotproject op onze eigen niet-natuur-ARK-gronden in en rond De Geelders. In deze 'Natuur-re-recreatie'-pilot willen we ontdekken of recreanten substantieel nieuwe natuur kunnen 'mee ontwikkelen'.

Op ons verzoek doen twee innovatieve recreatiebedrijven aan deze pilot mee: [Sumowala](#) en [Hide&B](#). Sumowala richt zich op de bouw van een aantal volledig circulaire cabins met een groep van investerende, vaste gebruikers. Hier koppelt ze ook het gezamenlijk opzetten van een natuurgericht activiteitenprogramma aan vast. Idee daarachter is dat de investeringskosten op deze manier laag blijven en de financiële bijdrage aan natuurontwikkeling (hopelijk) hoog. Hide&B wil de ontwikkeling van natuurlandschappen op gang helpen door de opbrengsten uit de verhuur van duurzame recreatie-cabins te delen. Recreanten wil ze lokale producten en activiteiten aanbieden in samenwerking met lokale ondernemers.

In de komende maanden werken we de ideeën met beide bedrijven verder uit, gaan we mogelijke locaties verkennen en gesprekken voeren met de gemeenten. Wordt vervolgd.

DE GEELDERS

AANTREKkelijk VOOR VOGELS

De leembossen van De Geelders trekken volop bijzondere vogels aan. Zo zag Dirk Eijkemans op 4 december 2023 een rode wouw boven de Gasthuiskamp. Zo'n drie weken later spotte hij twee actieve raven bij Het Hoefje. Deze vogels zien we steeds vaker in het gebied en het wordt nu eigenlijk wel tijd dat deze prachtige vogels hier tot broe-

Ook van de rode wouw hopen we dat deze tot broeden komt in De Geelders • DIRK EIJKEMANS

den komen. Het Schijndelse toponiem Ravenscamp (17e eeuw) in de buurt van het Wijboschbroek is misschien al een aanwijzing dat raven zich ook eerder hier al thuis voelden. De comeback van deze vogels zou een volgende mijlpaal betekenen in het natuurherstel van De Geelders.

VRAGEN STAAT VRIJ!

Deze nieuwsbrief is een initiatief van het Geeldersberaad, het Dommelberaad en het Beerzeberaad. Heeft u vragen, opmerkingen of suggesties? Mail ze naar ARK-projectleider Ger van den Oetelaar: ger.vandenoetelaar@ark.eu. Inmiddels ontvangen meer dan 1400 geïnteresseerden de nieuwsbrief direct in hun mailbox en wordt hij in vele netwerken verspreid. Heeft u deze nieuwsbrief via-via ontvangen en wilt u deze voortaan rechtstreeks van ARK toegestuurd krijgen? Stuur dan een e-mail naar info@ark.eu onder vermelding van 'Aanmelden nieuwsbrief Brabants Goud'. Wilt u zich afmelden? Dat kan eveneens via info@ark.eu onder vermelding van 'Afmelden nieuwsbrief Brabants Goud'.

GEELDERSBERAAD: Provincie Noord-Brabant, Groen Ontwikkefonds Brabant, gemeenten Sint-Michiëlsgestel, Boxtel, Meierijstad, Waterschap De Dommel, ZLTO, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Bosgroep-Zuid, Marggraff Stichting, Harry Suilen Advies en ARK Rewilding Nederland.

DOMMELBERAAD: Provincie Noord-Brabant, gemeenten Sint-Michiëlsgestel, Boxtel, Meierijstad, Son en Breugel, Waterschap De Dommel, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Harry Suilen Advies, Rentmeesters Meijs en Van Soest en ARK Rewilding Nederland.

BEERZEBERAAD: Natuurmonumenten, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Waterschap De Dommel, gemeente Oirschot, Meijs Rentmeesterskantoor en ARK Rewilding Nederland.